

Tisztelt Gyászoló Család, Barátok, Tanítványok, Tisztelők!

„A halál gyönyörű. A halál csak változás” - idézgetem magamban naponta többször is friss olvasmány élményem, Cs. Szabó László Útirajzainak két mondatát vigasz gyanánt, mióta Bertalan Tivadar barátunk halálhírét továbbította a sebes szárnyú villanyposta. De hát ki is volt Ő, kérdezik sokan, mint mindig, ha neve elhangzik valamilyen fórumon! Egész biztosan nem volt hivalkodó ember és művész, ezt biztosan állíthatom, szerénysége, alázata legendás volt, példaértékű! Aztán a hivatalosságokon túl senki emberfia nem hívta Tivadarnak. Mindenkinek csak Berci volt, mindig csak tegezni illett fiatalnak, idősnek egyaránt. A Lyukasóra folyóirat baráti közösségében ismertem meg, addig én sem tudtam, ki is hát az a Berci, akit olyan sokan szeretnek, tanárként, mesterként tisztelnek, hisz több mint 40 évig alkotott nemzetközi porondon 1956-tól 1990-ig, s jóval ismertebb volt mindenütt, mint szeretett hazájában! Pedig ismerhettem volna gyerekkorom óta, hisz A Tenkes kapitánya sorozat vagy a Tüskevár ezerszer látott filmkockáinak látványáért is Ő felelt, mint ahogy aztán jó kétszáz nemzetközi és magyar film képi világáért. Néhány film főcíme, melyek őrzik örökre nevét: Sztrogoff Mihály, Mata Hari, Karenina Anna, Az operaház fantomja amerikai és angol változatban is, Koldusopera, A Gerolsteini kaland, Csutak és a szürke ló... Rendezők, a teljesség igénye nélkül, akik számítottak díszlet és látványtervezői munkájára: Jean Delannoy, (a Francia Filmakadémia egykori elnöke) Claude Lelouch, Woody Allen, Bunuel, Gertler Viktor, Jancsó Miklós, Gaál István, Várkonyi Zoltán. Képzőművész látásmóddal alkotta szebbnél szebb filmes látványterveit s megszállottan dolgozott díszlettervein, olyankor nem evett, nem aludt, volt olyan, hogy 50 kg papiruszt rajzolt tele, ezzel talán Guinness rekordot is döntött volna, de ilyesmi Őt egyáltalán nem érdekelte soha. Mint ahogy a siker sem, a tervezés, festés igazi belső kényszer volt számára, soha nem gazdagodott meg, gázsijának legnagyobb részét lenyúlta akkoriban a filmgyár gépezete, sokszor nem is tudott róla, mi járt volna neki külföldi filmes munkái ellenértékeként. Nevetve mesélte, hogy egy megghiúsult filmterv díszletéért kapta a legtöbb pénzt. Rajzait, grafikáit szétosztogatta, képeit nem adta el, festményeit nem bocsátotta áruba.

„A művészet nem alkotás, azaz nem teremtés, (ez az Isten dolga) – a művészet keresés, vagyis felfedezés” – hallottuk tőle számtalan vidám és tartalmas baráti beszélgetések alkalmával. S Berci keresett (no, nem pénzt), és felfedezett, szinte minden létező műfajban. Igazi polihisztor lelkületű művész volt. Szakonyi Károly így írt róla: „Kevés sokoldalúbb alkotót ismerek. Képzőművész, de a látvány mellett a szó mágusa is. Fantáziája határtalan, akár festményről, grafikáról vagy ennek egyik változatáról, az illusztrációról van szó. Otthonos a realizmusban, de az absztrakcióban is.” A szocreálnak viszont soha nem hódolt be, teszem hozzá e szép gondolatokhoz, magamban. Felfedezte például az egyszemélyes könyvet, köteteiben a borítótól a tipográfián keresztül a teljes képianyag, s az irodalmi szöveg is az ő munkája volt. Elmondása szerint félálomban kapott spirituális üzeneteket, melyeket aztán „csak” le kellett fordítania valamely általa kedvelt műfajra.

Újpest kedves vagabundjának kalandosan telt már gyermekkora is. Hetedikes korában disszidált Ausztráliába, mondván, az jó messze van. Négy napig tartott az élmény, s hanyatt-homlok menekült is vissza Budapestre, tudván, hogy itthon majd minden középiskolából eltanácsolják e merész és vakmerő tettéért! Végül a Madách Gimnázium akkori igazgatója ismerte el, hogy nem hazaáruló, hanem épp ellenkezőleg, *hazaszerető* jövőendő kisdiákja. Az Iparművészeti Főiskola öt évében hatszor rúgták ki, de tehetséges tanítványukat szeretett mesterei (például Borsos Miklós, Varga Mátyás, Márk Tivadar) mindig megmentették. Az örök rebellis Berci, csínytevések, fricskák mestere diplomáját is csak kis csellel tudta átvenni. Huncutsága, élvezetes szarkazmusa, bölcsessége, éleslátása mindvégig átsütött remek írásain, művészetfilozófiai meséin, létfilozófiai aforizmáin. Az amúgy nem létező 17. próféta alakját

találta ki magának, s remekelt is a kiváló mester szerepében. A küldetéses Töpörin angyal bőrében is Őt tisztelhattuk, annak lelkiismeretében is Őt fedezhettük fel. Szűkebb pátriája, Újpest és Erdőkertes is díszpolgárai közé választotta. Egyik kitüntetéses alkalommal, mikor elhangzott a kérdés, hogyan tovább, Berci így válaszolt:

*Öregszem. Fogy az időm,
tehát töreksem, s midőn
Egyetlen célt szolgál minden tettem...
Mit is? Te jó ég! Elfelejtettem. ”*

Drága Berci! Egy kóbor, reneszánsz művész átgyurmázott reinkarnációja!
Mi viszont nem felejtünk, hogy is felejtethénk, itt lebegsz körülöttünk Töpörin angyal lelkiismeretével, beleláthatunk számtalan gyönyörű, ihletett, okos festményedbe, grafikáidba, a filmjeidet újra és újra vetítik, szellemes írásaidon, fanyar humorodon mosolyoghatunk kedvünkre! Erős nyomokat hagytál magad után...
XVII. Vezekiel próféta (alias Bertalan Tivadar) szerint: „Aki nem tudja elviselni ezt a rövid átmeneti állapotot, amit életnek nevezünk, az a halált sem érdemli meg.”
Isten nyugtasson most már békében, búcsúzom a Magyar Művészeti Akadémia nevében!
Hiányodat érezni fogjuk, mély és bölcs meglátásaidat nélkülözzük ezután, ám Színházi Tagozatunk, melynek kedves és szeretett alakja voltál, mindig a legnagyobb szeretettel fog emlékezni Rád!

Kubik Anna